

Ahon vanhassa talossa

Ajankuvia Kuusamon kotipoluilta 1901-1958

Kalevi Säkkinen

Ahon vanhassa talossa

*Ajankuvia Kuusamon
kotipoluilta
1901-1958*

Kalevi Säkkinen

Ahon vanhassa talossa

Ajankuvia Kuusamon

kotipoluilta

1901-1958

© 2026 Kalevi Säkkinen

Kustannustoimitus: Kalevi Säkkinen

Kannen suunnittelu: Kalevi Säkkinen/ ChatGPT

Kirjan taitto: Kalevi Säkkinen

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12
B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763
Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-8821-9

Sisällysluettelo

Johdanto – Paanajärveltä Ahon taloon	6
1900-luku alkaa	8
Toinen vuosikymmen	16
Kolmas vuosikymmen	34
Neljäs vuosikymmen	48
Talvisodan aika.....	69
Välirauhan aika	76
Jatkosodan aika.....	80
Lapin sodan aika.....	91
Sotien jälkeinen aika	95
1950-luku	131

Johdanto – Paanajärveltä Ahon taloon

Ahon talo seisoo yhä muistojeni maisemassa – hiljaisena todistajana aikojen kulusta, elämän arjesta ja juhlasta. Sen lattiat ovat kantaneet monen sukupolven askeleita, sen seinät kuulleet naurua ja itkua, rukouksia ja hyvänyön toivotuksia. Tämä ei ole vain kertomus talosta Kuusamossa – tämä on kertomus kodista, joka eli jokaisessa siellä asuneessa ihmisessä.

Kuusamon Nissinvaaralla vuodenajat toivat omat työnsä ja askareensa. Pihapiiri täyttyi lasten äänistä, ja navetan lämpö sulki syliinsä niin eläimet kuin ihmisetkin. Elämä oli maanläheistä, mutta ei vailla toivoa ja unelmia. Kodin keskipiste ei kuitenkaan ollut itse rakennus, vaan ne ihmiset, jotka täyttivät sen elämällään – rakkaudella, työllä ja yhdessä jaetuilla hetkillä.

Tämä kaunokirjallinen muistelma kertoo siitä elämästä. Se kertoo Tilda ja Eetu Säkkinen perheestä – minun lapsuudenperheestäni – ja edeltävästä sukupolvesta, jonka perustalle kaikki rakentui. Olen syntynyt vuonna 1953 kaksitoistalapsisen perheen nuorimpana. Varhaisemmat tapahtumat ovat tulleet tutuiksi vanhempieni ja sisarusteni kertomusten sekä omien tutkimusteni kautta.

Vaikka sota oli päättynyt kahdeksan vuotta ennen syntymääni, sen varjo lepäsi yhä perheemme yllä. Silti me lapset elimme maailmassa, jossa riitti iloa, yhdessäoloa ja toivoa paremmasta. Elämä kantoi, ja koti antoi siihen juuret.

Tässä kirjassa henkilöt esiintyvät oikeilla nimillään ja kertomukset pohjautuvat tosiasioihin, vaikka osa niistä kulkee myös hienovaraisen mielikuvituksen polkuja – kuitenkin niin, että ne voisivat aivan hyvin olla totta.

Haluan kiittää puolisoani, joka on ollut tukena tämänkin projektin aikana. Kiitokset kuuluvat myös sukulaisille ja ystäville – ja sinulle, joka avaat tämän kirjan. Toivon, että se tuo sinulle iloa ja avaa näkymiä siihen elämään, jota isovanhempamme ja sittemmin perheemme elivät asuessaan Ahon talossa Kuusamon kotipoluilla vuosina 1901–1958.

Ahon talossa asuneiden kutsumanimet **vahvennettuna** sukukaaviossa

Eljas Säkkinen (Kerkkälä) 1853 – 1938	Elsa Maria Suoraniemi 1860 - 1935
--	--

Kaisa Johanna 1883 – 1955 p. Antti Herman Lahtela	Kalle 1886 - 1939 p. Maria Sofia Tuovila	Juho Heikki 1889 - 1966 p. Erika Johanna Kämäräinen	Riitta Ulrika (Ulla) 1891 - 1981 p. Kaarlo Vilho Nissi	Sofia Eriika 1897 - 1985 p. Albert Tuovila p. Johan Fredrik Törmänen	Hilda Maria 1899 - 1972 p. Juho Erkki Maaninka	Sihveri Edvard (Eetu) 1902 - 1985 p. Tilda Maria Määttä (Vesala)
---	---	--	--	--	--	---

Hilma
Aarne
Fanni
Sulo
Reino
Ester

Hannes
Hilma
Hemma
Eino
Väinö
Niilo
Lempi
Lahja
Elvi

Kalle
Aune
Helli
Impi
Veikko
Jenni
Martta
Taimi

Hilja
Tyyni
Uuno
Jaakko
Veikko
Irja
Hannes

Aino
Eino
Tyyne
Veikko

Toivo
Kalle
Fanni
Elsa
Sulo
Erkki
Aarne
Ali
Salli
Sirkka

Pertti
Mirja
Salli
Anja
Paavo
Hilkka
Anna
Elma
Kauko
Marjatta
Raimo
Pauli
Kalevi

1900-luku alkaa

Eljas seisoi Paanajärven tyynen veden äärellä. Maisema oli hiljainen ja rauhallinen – kuin muisto, joka oli jäänyt mieleen, mutta ei enää herättänyt levottomuutta. Tässä hän oli elänyt — lapsuutensa, nuoruutensa, perheensä ensivuodet. Jokainen ranta, kumpare ja polku puhui omaa kieltään, kertoi tarinaa, jonka hän tunsi syvällä luissaan ja veressään. Isä oli kuollut, kun Eljas oli vasta kuusivuotias. Jo pienenä poikasena hän oli kulkenut työnteon polkua, askeleet lapsen, kädet miehen, talosta taloon elantoa etsien. Vuosien ajan Eljas oli tehnyt matkoja Jäämeren rannoille, niin kuin muutkin Kuusamon miehet. Meri antoi saalista, ja saaliista kertyi rahaa — toisinaan jopa säästöön asti. Mutta nyt Eljas tunsi, että oli tullut aika etsiä uusi koti, paikka, jossa siintäisi valoisampi tulevaisuus heidän lapsilleen.

Hän oli kuullut, että Nissinvaaralla oli myynnissä Ahon tila — laaja, vesien ja metsien ympäröimä, ajan ja sukupolvien koettelema. Tila, jonka tarina kulki Elsan suvun muistissa. Se oli erotettu Kujalan maista, jossa asui Elsan sukulaisia. Ja silloin Eljas tunsi sydämessään hiljaisen nyökkäyksen: ehkä tämä olisi heidän paikkansa. Ehkä tässä olisi alku jollekin uudelle. Iltaisin he pohtivat asiaa Elsan kanssa pirtin hämärässä. Uusi alku merkitsisi kovaa työtä ja uhrauksia, mutta mahdollisuus omavaraisuuteen houkutteli. Nuorena parina he olivat ostaneet Uutelan talon Suorajärveltä, jossa syntyivät heidän ensimmäiset lapsensa: Kaisa, Kalle ja Heikki. Myöhemmin Eljas oli saanut haltuunsa puolet lapsuudenkotinsa, Kerkkälän tilasta, ja he olivat myyneet Uutelan palatakseen sinne. Kerkkälässä perhe kasvoi kolmella työllä: Ullalla, Marilla ja Eriikalla. Ja nyt he suunnittelivat jälleen muuttoa — voisiko Ahon tila antaa paremman tulevaisuuden suurperheelle, joka nyt jakoi kotinsa toisen suuren perheen kanssa? Usein he keskustelivat myös Venäjän aloittamista sortotoimista ja suomalaisten venäläistämisyrkimyksistä. Voisiko Paanajärvi enää olla turvallinen paikka elää ja kasvattaa lapsia? Päätös luopua Kerkkälästä ei ollut kevyt. Mutta Eljaan sisällä kyti unelma omasta,

suuremmasta ja kestävämmästä. Vuosi oli 1898, kun kauppa Charles Nylanderin kanssa sinetöi päätöksen: 6750 markkaa Kerkkälästä oli summa, joka avaisi uusia ovia. Hiljalleen päätös kypsyi. Ahon tila olisi heidän tuleva kotinsa.

Vuonna 1901 Eljas ja Elsa tekivät kaupat Ahon tilasta 7300 markan hinnalla. Kun he ensi kertaa astuivat uuden kotinsa maille, Elsa katsoi levittäytyviä niittyjä ja metsäaukeita, ja hänelle valkeni, kuinka suuri työ oli edessä. Niityt olivat vaatimattomat, mutta maaperä oli hedelmällinen, ja he näkivät siinä mahdollisuuden. Ahon tila sisälsi asuinrakennuksen, navetan ja aitan, riihen, savusaunan ja halkoliiterin. Ensimmäiset vuodet olivat työn ja toivon täyttämiä. Perunan ja ohran viljely takasi perheelle ravintoa ja järvestä sai kalaa. Kesäisin lehmät päästettiin metsiin, mistä ne palasivat lypsylle myöhään illalla tai joskus aamuyöstä. Talveksi heiniä haettiin luonnonniityiltä, ja lisäksi kerättiin lehtikerppuja. Luonto Ahon tilalla oli rikas ja elävä. Keväisin aurinko sulatti järvien jäät, joessa vesi alkoi solista ja metsät heräsivät eloon. Kesäyöt olivat valoisia ja linnut lauloivat pihapiirissä. Syksyllä ilma tuoksui kypsyvältä viljalta ja maahan putoavilta lehdiltä. Talvisin paksu lumikerros peitti maan, ja pakkaset nipistivät poskia, kun Eljas teki reissujaan hevosella halki metsien. Vaikka talvi toisensa jälkeen toi kovia päiviä, Ahon tila antoi perheelle sen, mistä he olivat uneksineet – oman kodin, jossa maa ja työ takasivat elannon. Pihapiiri pidettiin avoimena, sillä puut ja istutukset nähtiin syöpäläisten pesäpaikkoina. Tilan pellot olivat vähäisiä, ja heinän viljelyyn hyödynnettiin myös luonnonsoita. Heiniä kerättiin erityisesti Majavasuoilta, vajaan kymmenen kilometrin päästä Nissinvaarasta. Eljas teki pitkiä päiviä, mutta tunsii iloa, kun näki tilansa kehittyvän. Elsa piti huolta kodista ja lapsista. Lapset täyttivät talon äänellä ja elämällä.

Lokakuun 8. päivänä 1902 Ahon taloon syntyi poikavauva. Syyskuu oli vaihtunut jo koleaksi lokakuuksi, mutta tuvassa vallitsi lämpö ja kiireetön ilo. Hoitajia pienokaiselle löytyi omasta takaa, sillä vanhin tytär Kaisa oli jo yhdeksäntoistavuotias ja Ulla yhdentoista. Viisivuotias Eriika ja kolmivuotias

Mari pysyttelivät vielä leikeissään ja äidin helmoissa, ihmetellen perheen uusinta tulokasta.

Marraskuun 11. päivänä vietettiin poikavauvan kastejuhlaa. Kirkkoherra Antti Gummerus saapui taloon, ja kummeiksi oli kutsuttu Elsan veljentytär Riitta Tahkola sekä hänen puolisonsa Taneli. Muutamia muitakin sukulaisia ja ystäviä saapui paikalle. Pienokainen sai kasteessa nimen Sihveri Edvard, mutta häntä kutsuttiin arkielämässä Eetuksi. Usko, perinne ja perheen lämpö kulkivat käsi kädessä. Ahon talossa oli uusi elämä alkanut, ja sen myötä suku sai jatkoa. Eetu nukkui tyytyväisenä, tietämättä vielä, millaisia polkuja hänen elämänsä tulisi kulkemaan.

Keväinen aurinko paistoi kirkkaasti Nissinvaaran yli. Hanget olivat alkaneet vajota, ja ojissa vedet jo virrata. Ahon pihamaalla oli vilskettä: kevättöiden lomassa piti hoitaa myös se työ, joka kuului jokaiseen maalaistaloon — soopan keitto. Eljas, viidenkymmenen ikäinen talon isäntä, oli noussut varhain ja sytyttänyt tulen suuren padan alle pihalle. Elsa, emäntä, hääri pihapiirissä huivi tiukasti sidottuna, hameen helmat kääräistynä ylös. Hän oli kerännyt tuhkaa talven aikana uunin alta, ja nyt sitä kaadettiin vanhaan tynnyriin, jonka pohjalle oli asetettu oksia ja kiviä suodatusta varten. Kaisa, vanhin tytär, jo aikuiseksi varttunut, toi sinkkiämpärit karjakeittiöstä ja kaatoi kiehuvaa vettä tynnyriin. Höyry nousi ilmaan ja tuoksu oli karvas ja lämmin — tuhkan ja veden sekoitusta.

— Tästähän se lipeä syntyy, Elsa totesi tynnesti ja sekoitti kepillä tuhkaa.

— Annetaan sen nyt seistä ja valua, että saahaan vahva liemi.

Elsa hoiti homman tottuneesti, sillä hän oli oppinut sen jo lapsuudessaan Suorajärvellä. Vieressä seisoj 17-vuotias Kalle, joka oli juuri palannut metsäajosta. Hän katseli äidin työtä uteliaana, mutta vähän huvittuneenakin.

— On se vaan kumma, että tuhkasta ja rasvasta syntyy pesuainetta, hän virkkoi Heikille, joka neljätoistavuotiaana oli aina valmis kokeilemaan kaikkea.

— Niin, ja ilman sitä ei pyykki puhistuisi, Elsa vastasi, vilkaisten poikiaan.

— Kokkeilkaapa pestä lipeättä – ei lähe saven jälet eikä isännän sarkahousuista tervakaan.

Päivän mittaan tynnyristä valutettu lipeä siirrettiin suureen padanpuoleen. Elsa lisäsi sinne sulatettua läskiä, jota oli säilytetty kylmässä aitassa talven yli. Rasva sulii hiljaa kuumaan lipeäveteen, ja koko pihapiiriin levisi voimakas mutta tuttu tuoksu. Eriika, kuusivuotias, kurkisti porstuan ovelta sisarensa Ullan perässä.

— Mikä siellä kiehuu, äiti, hän kysyi silmät suurina.

— Soopaahan täällä. Sillä pestään pyykit ja puhistetaan käjet. Täältä sitä riittää koko vuojeiksi, Elsa hymyili.

Mari, nelivuotias, nyki äitiään hameen helmasta.

— Saako sillä pestä minut?

— Saa, mutta ensin pitää antaa jäähtyä, Kaisa nauroi ja silitti pikkusiskonsa hiuksia.

Padan alla tuli rätisi. Eljas lisäsi halon. Hän katseli kiehuvaa seosta ja totesi:

— Kyllä tämäkin on oma taitolaji. Ei liian vahvaksi saa jäähä, ettei iho pala, mutta jos jää laimeaksi, ei pese mitään.

Elsa nyökkäsi. Hän tiesi sen hyvin. Hän keitti ja sekoitti, kunnes seos alkoi venyä kuin sakea piimä. Sitten hän otti padan syrjään ja antoi sen jäähtyä. Soopan pinta jähmettyi vähitellen, ja kun se oli sopivan kiinteää, Kaisa kaapi sen puumuotteihin, joissa se sai kovettua lopullisesti. Illalla, kun työ oli valmis, Elsa istui porstuan penkille ja kuivasi kätensä esiliinaansa.

— Siinä se nyt on, hän sanoi hiljaa, tyytyväinen sävy äänessään. — Puhtaus vuojen varalle. Ei ostosta, vaan omista käsistä.

Eetu, perheen pienin, nukkui jo kehdoissa. Talossa leijui rauha, ja Elsa veti huivin hartioilleen. Hän katsoi Eljasta, joka seisoi ovensuussa.

— Paljon sitä saa tehdä, että elämä pysyy pyörimässä, Eljas sanoi hymyssäsuin.

— Niin, mutta jokainen työ tuo kiitoksen, kun sen tekkee syämmen pohjasta, Elsa vastasi.

Kaisa oli ollut paljon äitinsä apuna kotitöissä, mutta vuonna 1904 hän oli valmis avioitumaan Antti Herman Lahtelan kanssa ja muutti Alakitkan Vallioniemeen. Hermannin sai Kaisasta hyvin tarmokkaan talonemännän. Hän oli tarkka taloudenhoitaja, luonteeltaan asiallinen eikä mikään turhanpuhuja – raitis, ihmisystävällinen ja palvelualtis, jopa vieraanvarainen, ja kaikissa talous- ja muissa töissään ahkera sekä joutuisa. Hermannin puolestaan oli rauhallinen mutta samalla toimelias, yhteistyökykyinen ja sopeutuva, uskovainen aviomies.¹

Kaisan lähtö laittoi Elsa-äidin mielteliääksi, miten talouden pyörittäminen järjestettäisiin ilman Kaisaa. Niinpä Elsa ja Eljas tulivat päätökseen, että palkataan piika ja otetaan taloon asumaan kunnalta joku vanhus, josta saadulla tulolla voidaan maksaa piialle palkka.

Kunnan köyhäinhoito järjesti vuosittain huutokaupan, jossa tarjottiin hoitoa tarvitseville vanhuksille ja muille avuntarvitsijoille paikka perheiden luona. Se, joka suostui hoitamaan henkilön halvimmalla korvauksella, sai hänet taloonsa. Niinpä Eljas lähti kirkonkylälle huutokauppaan. Huutokauppasali oli täynnä väkeä, enimmäkseen isäntiä, jotka pohtivat, olisiko heillä mahdollisuus ottaa hoitolainen taloonsa. Huutokaupan pitäjä, kunnankirjuri, esitteli jokaisen hoitolaisen vuorollaan ja kertoi, mitä kunta oli valmis maksamaan hänen hoitamisestaan. Esille tuotiin vanha nainen, Kaisa Voge. Eljas tiesi tapauksen, eikä hän hyväksynyt Kaisan menneeseen elämään sisältyneitä hullutuksia, mutta se ei estänyt häntä ottamasta vanhusta taloonsa.

Kirjuri ilmoitti hinnan, joka Kaisasta maksettaisiin.

— Kuka ottaa!

¹ arviointi Kaisa-tädistä ja puolisoista Sulo Maaningan mukaan

Eljas nosti käden pystyyn, hän tiesi, että Kaisasta saadulla rahalla pystytettiin maksamaan piian palkka, ja vaikka vanhus ei enää jaksaisi osallistua töihin, talossa oli aina tilaa yhdelle.

Kun Eljas palasi kotiin, Elsa otti uutisen vastaan tyynesti.

— Hyvä se on, että joku pitää hänestä huolen. Kyllä me hänelle leposijan tarjoamme.

Niin Kaisa Voge muutti Ahon taloon, ja Reeta-piika palkattiin avuksi. Elämä jatkui uomissaan, ja tuvassa oli jälleen uusia ääniä ja keskusteluja pitkien iltojen aikana.

Koska Kaisa Reeta Voge on aikanaan vaikuttanut alueilla, joilla perheemme on elänyt, ja asui loppuelämänsä samassa Ahon talossa, jossa itsekin olen syntynyt, en voi olla kertomatta tästä omintakeisesta henkilöstä.

Kuusamossa oli aikaisemmin vaikuttanut pieni hurmosliike, jonka alkusysäyksen antoi juuri Kaisa Reeta. Hän muodosti oman, näkyihin ja ilmoituksiin perustuvan hengellisen liikkeensä. Kaisa Reeta oli syntynyt Kurkijärvellä vuonna 1824. Hän avioitui Limingassa 1855 Vogen talon pojan kanssa, mutta jäi leskeksi vain kaksi vuotta myöhemmin.

Tammikuussa 1861 kerrotaan Oulun Viikko-Sanomissa ”uuden jumalattaren” kummallisesta käyttäytymisestä ja järjettömästä hourailusta. Lehden mukaan hän oli mm. alkanut pitää ”jumaluusopin kokouksia” Oulussa ja Limingassa. Hänellä oli itse kirjoittamansa ”Henkein Eroituksen Kirja”, vahva pinkka kirjoituksia näyistään ja ilmestyksistään. Asuttuaan jonkin aikaa Pudasjärvellä, Kaisa Reeta Voge matkusti syntymäpitäjäänsä, Kuusamoon ja siirtyi Alakitkalle, jossa hän sai jonkin verran suosiota.

Kaleva 4.5.1912 kirjoittaa hänen hartaustoimituksestaan Kuusamon kirkonkylällä: Aluksi hän veisasi kauniilla ja kovalla äänellä jonkun virren värsyn, minkä päätyttyä otti esille paksun, itse kirjoittamansa kirjan. Kirjaan hän oli kirjoitellut raamatunlauseita ja selitykseksi omia haaveilujaan. Hän luki jonkun kohdan, pani kirjan kiinni, laski sen penkille ja istui sen päälle.

Tuijotettuaan hetkisen ylöspäin, hän lausui jotenkin seuraavasti: ”Henki ilmoittaa, että tämä pahanelkinen suku on kadotuksen partaalla, sentähden ottakaa vaari hengen ilmoituksista ...” Mutta kun henki ilmoitti, että illalliseksi olisi keitettävä potusta ja vasikanlihasta tuuvinki, vaikutti se sen, että seuraväki hajosi myötyriksi. Nyt näki Kaisa Reeta parhaaksi pyyhkiä tomut jaloistaan ja siirtyi Alakitkan kylään. Kun kruununmiehet saivat tietää tästä villityksestä, lähti silloinen nimismies, räätäri mukanaan Kaisa Reetaa pidättämään. Lopulta hänet löydettiin Virkkulan navetan ylisiltä, sidottiin ja tuotiin Vuotunkiin, Hepolan taloon, mihin nimismieskin oli saapunut. Kaisa Reeta Voge pidätettiin ja toimitettiin Liminkaan.

Mutta Kaisa Reeta palasi takaisin Kuusamoon 1865. Nyt hän toimitti muuttokirjansa Kuusamoon, joten häntä ei voitu enää ainakaan irtolaisuudesta syyttää. Voge perusti oppinsa saamiinsa ’jumalallisiin ilmoituksiin’, joiden perusteella hän alkoi purkaa laillisesti vihittyjä pareja ja vihki uusia pariskuntia ’taivaallisen kuulutuksen’ perusteella ’hengelliseen avioliittoon’. Lopullinen piste Vogen toiminnalle pantiin Kuusamon käräjillä 1870. Hänet tuomittiin kolmeksi vuodeksi Lappeenrannan kehruhuoneelle työhön.

Kun Kaisa Reeta palasi vielä kolmannen kerran Kuusamoon, oli lestadiolaiskristillisyyks levinnyt paikkakunnalle, eikä hän saanut enää kannatusta. Villityksen mentyä Voge elätti itseään käsitöillä, kunnes joutui lopulta kunnan hoitoon. Vielä vanhoilla päivillään hän lueskeli omia nuoruuden ajan kirjoituksiaan. Kerrotaan myös, että hän kuljetti mukanaan ”kosnakoria”, jossa oli erilaisia noitien esineitä. Kaisa Reeta Voge kuoli Nissinvaaran Aholla 26. päivänä tammikuuta 1908, ”minkäänlaista sisällistä muutosta tapahtumatta”.²

² Kuusamon seurak. historia, Kaleva 1912 no 102, Eetu Säkkinen kert., henkilökirjat 1905, 1906

Eetu, talon nuorimmainen, kasvoi Ahon tilan pelloilla ja niityillä, oppien jo pienestä pitäen tilan töihin ja perinteisiin.

Maalaistaloissa perheet elivät pääosin omavaraisesti. Taloissa kasvatettiin viljaa, perunaa ja juureksia. Karjatalous oli keskeinen osa elämää, ja erityisesti lehmät olivat arvokkaita maidon ja voin tuotannon vuoksi. Vuodenkierto määräsi työnjaon. Kesällä tehtiin heinäkorjuuta ja rakennustöitä, talvella metsästettiin, kalastettiin ja tehtiin käsitöitä. Pitkät etäisyydet ja huonot tiet vaikeuttivat kaupankäyntiä. Järviä ja jokia käytettiin kulkureitteinä, ja porot olivat tärkeitä kuljetuseläimiä. Metsästys ja kalastus olivat tärkeitä elinkeinoja. Riistaa pyydystettiin ansoilla ja metsoja, teeriä, riekkoja sekä pyitä saatiin runsaasti. Lintuja myytiin paikallisesti ja vietiin aina Ouluun ja Pietariin asti.

Kansakouluverkoston laajeneminen Kuusamossa oli hidasta. Ahon lapsilla oli mahdollisuus osallistua kiertokouluun. Monet lapset joutuivat silti auttamaan kotitöissä ja kävivät koulua vain lyhyitä jaksoja. Kristillinen kasvatus oli keskeistä kouluissa ja tavallisessa elämässä.

Vuosien myötä Ahon talon lapset varttuivat ja perustivat omia perheitään. Pojista vanhin, Kalle, vihittiin Maria Sofia Tuovilan kanssa vuonna 1908, ja nuoripari jäi asumaan kotitaloon, Ahon tilalle. 1900-luvun ensikymmenellä Aho sai muitakin uusia asukkaita, huonekuntalaisia – vuokralaisia, jotka toivat mukanaan oman arkensa rytmin, tarinansa ja äänensä pirtin elämään. Heistä Kustu ja Albert Tuovila viipyivät talossa pisimpään. Albert oli tullut Ahoon rengiksi Kujalan talosta juuri samoihin aikoihin, kun hänen sisarensa Maria tuli taloon miniäksi. Maria ja Albert olivat jääneet orvoiksi vain muutamaa vuotta aiemmin, elämä oli koetellut heitä varhain. Nyt he kuitenkin pääsivät jälleen saman katon alle. Myöhemmin myös heidän setänsä Kustu liittyi seuraan. Kaikki kolme – Maria, Albert ja Kustu – olivat aiemmin asuneet Nissinjärven itäpäässä Niemitalossa, joka kuului Tuovilan suvulle. Niemitalo oli myyty Pulkkasen suvulle vuonna 1905, jolloin sisarukset joutuivat holhouksen alaisiksi. Ahon talossa heidän tiensä kohtasivat uudelleen. Talo antoi heille tulevaisuuden ja toivon, ja elämä sai jatkua yhdessä, vaikeuksien jälkeen.

Toinen vuosikymmen

Toisella vuosikymmenellä Elsan ja Eljaksen lapsista moni löysi puolison. Heikki avioitui Eriika Kämäräisen kanssa vuonna 1911. Kuten Kalle ja Maria aikaisemmin, hekin jäivät asumaan Ahon taloon. Ulla meni naimisiin Kaarlo Vilho Nissin kanssa vuonna 1913, he asettuivat Nissin taloon Roukuahoon, samalla kylällä. Mari avioitui Juho Erkki Maaningan kanssa vuonna 1916 ja muutti Posion Maaninkavaaraan, missä hänen Kaisa-sisarensa perhekin asui. Mari oli yli 15 vuotta nuorempi Kaisa-sisartaan. Hän oli myös vähän lyhyempi, sekä vartaloltaan että kasvoiltaan lihaksikkaampi ja punaverisempi. Nuorena hän oli kohtalaisen kaunis, luonteeltaan hieman Kaisaa hellempi, muuten samoja elämänarvoja kunnioittava³.

Oli varhainen syysaamu. Auringon ensisäteet nousivat metsän takaa, värjäten Nissinjärven pinnan pehmeän kullanhohtoiseksi. Ilmassa oli jo syksyn kirpeyttä, ja kuusikossa leijui hentoinen sumu. Lintujen laulu oli hiljaisempaa kuin kesällä, mutta siellä täällä vielä kuului yksittäisten pikkulintujen ääniä. Ahon talon pihassa valmistauduttiin nuotanvetoon.

Matka nuottakodalle kulki vanhaa polkua pitkin. Se mutkitteli kuusikkoisessa rinteessä, jossa maa oli paikoin pehmeä ja sammalten peittämä. Puista pudonneet neulaset rahisivat jalkojen alla, ilma oli raikas ja täynnä syksyn tuoksua. Ahon talossa veneet olivat erityisessä arvossa, sillä Ella-ukko, talon isäntä, taitava veneenrakentaja, oli tehnyt ne itse. Ne olivat vankkoja, mutta keveitä soutaa. Nissinjokisuulla, nuottakodan vieressä niitä oli kaksi, mutta nyt tarvittiin vain toinen, isompi vene.

Saavuttuaan nuottakodalle miehet työnsivät veneen vesille ja lastasivat nuotan sekä muut tarvikkeet paikoilleen. Ella seurasi tarkasti, kun Kalle ja Heikki järjestelivät köysiä ja nuottaa veneeseen, kohot toiselle laidalle ja

³ arviointi äidistään Sulo Maaningan mukaan

Ahon vanhassa talossa Ajankuvia Kuusamon kotipoluilta 1901-1958

Tämä kirja vie lukijan ajassa taaksepäin Kuusamon maaseudun sydämeen, Ahon taloon Nissinvaaraan. Sinne Paanajärveltä muuttaneet Eljas ja Elsa Säkkinen asettuivat perheineen, ja siellä myös Tilda ja Eetu Säkkinen perhe eli elämäänsä - kaikki heidän lapsensa syntyivät saman katon alla.

Kirja on lämmin ja todenmakuinen kaunokirjallinen muistelmä suomalaisen maaseudun elämästä ja juurista, jotka yhä kantavat. Arjen työt, ilot ja koettelemukset punoutuvat toisiinsa, ja samalla esiin nousevat ajan suuret muutokset: sotien vuodet, jälleenrakennus ja hiljainen sitkeys, jolla elämä jatkui.

Tämä teos on osa Kalevi Säkkinen 'Juuret Kuusamossa' -kirjasarjaa:

1. Joroisista Nissinvaaraan, Säkkinen suvun vaihteita (2020)
2. Määttälän Lämsien jäljiltä, Lämsä-Määttä sukukirja (2022)
3. Ahon vanhassa talossa - Ajankuvia Kuusamon kotipoluilta 1901-1958 (2026)
4. Uudessa kodissa - Ajankuvia Kuusamon kotipoluilta 1958-1974

